

Kelemen János

Benedetto Croce 50 év után

1952-ben halt meg Benedetto Croce, a XX. sz. legnagyobb hatású olasz értelmiségi, aki maradandót alkotott a filozófia, az esztétika, a történelem, az irodalomkritika és számos más humán diszciplína területén. Az olasz liberalizmus legnagyobb képviselője volt, aki évtizedeken keresztül szenátorként, illetve a Giolitti kormányában (1922–1924) oktatási miniszterként és a fasizmus bukása utáni első kormányban tárca nélküli miniszterként játszott szerepet. 1945 után a Liberális Párt elnöke volt. A fasizmus korszakában az antifasiszta értelmiségi ellenzék legnagyobb alakja.

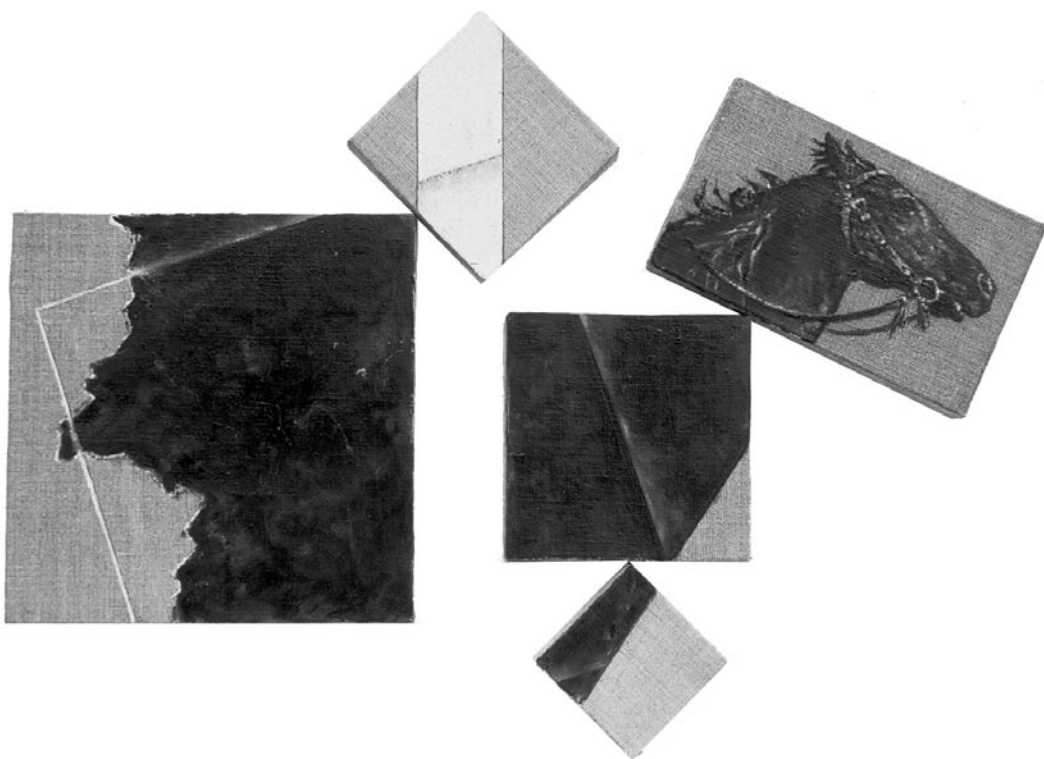
Magyarországon a XX. sz. eleje óta a mai napig inkább esztétaként ismerték, de sok értelmiségi számára elsősorban a szabadság filozófusa volt. 1931-es budapesti látogatásakor az őt köszöntő újságcikkek a kor legnagyobb élő filozófusaként üdvözölték. A róla írt cikkek szerzői között ott volt Bálint György, aki – Bergson mellett – szintén a legnagyobb élő filozófusként és „igazi európaiként” mutatta be őt, kiemelve, hogy jövődöleése szerint „Európa népei egyesülni fognak”.

A 2002-es évforduló alkalmából sok országban, főleg persze Itáliában, konferenciák során emlékeztek meg Benedetto Crocéről. A magyar filozófusok ebből jelentősen kivették a részüket. Említést érdemel, hogy a Római Magyar Akadémia már 1992-ben „Benedetto Croce 40 év után” címmel nagyszabású olasz–magyar konferenciát szervezett, melynek Budapest, Róma és Nápoly adott otthont. Az akkori konferencia az olasz–magyar kapcsolatok történetének egyik legjelentősebb találkozója volt, hiszen Benedetto Croce életművének következtében számos tudományos diszciplína (filozófia, esztétika, politikai tudományok, történelem, italianisztika, irodalomtörténet stb.) olasz és magyar képviselője vehetett rajta részt.

Ilyen előzmények után vállalkozott az ELTE Filozófia Intézete és Olasz Tanszéke arra, hogy a nápolyi Istituto Italiano per gli Studi Filosofici, az Olasz Nagykövetség, az Olasz Kultúrintézet és a Római Magyar Akadémia támogatásával megrendezze a „Benedetto Croce 50 év után” című nemzetközi konferenciát, melyre a legkiválóbb magyar, olasz, amerikai és szlovák Croce-kutatók részvételével, 2002. december 5-én és 6-án Budapesten, december 12-én és 13-án pedig Rómában került sor a következő szekciókban: I. Hatástörténet, II. Filozófia, III. Esztétika, IV. Kritika és irodalomtörténet, V. Politika, etika, történelem.

A nemcsak nemzetközi, hanem a szó valódi értelmében interdiszciplináris, a bölcsész tudományok széles körét átfogó konferencia aktái kétnyelvű kötetben, „Benedetto Croce 50 anni dopo”, illetve „Benedetto Croce 50 év után” címen az Aquincum Kiadónál jelentek meg 2004-ben Fontanini Krisztina, Kelemen János és Takács József szerkesztésében. A kötet iránt Olaszországban komoly érdeklődés nyilvánult meg. Több bemutató mellett erről tanúskodott a Messinai Egyetemen 2005 májusában megtartott Croce- (és Lukács-) konferencia, melynek résztvevői megvonták az előző

évek Croce-eseményeinek mérlegét, és részletesen kommentálták magyar kollegáik vállalkozását. Az alábbiakban három tanulmányt közlünk a Messinai Egyetem tanárainak tollából, akik a konferencián tartott előadásaikban részletesen elemezték a kötet tartalmát és helyét a legújabb Croce-irodalomban.

Egy lovas töredékei, 5 tábla, 2005
olaj-formázott vászon, 41,5 × 57 cm